RAN-2108002602040002

RAN-2108002602040002

M.Com. (Part-II) (External) Examination March - 2026

Financial and Management Accounting (Paper - IV)

સૂચના : / Instructions

(1) ઉપરોક્ત દર્શાવેલ વિગતો ઉત્તરવહી પર અવશ્ય લખવી.
Fill up strictly the above details on your answer book.

Seat No.:

Student's Signature

પ્ર-1. નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ આપો. **20**

અ) અમીષા કંપની લિ. ના ધંધામાં મંદી પ્રવર્તે છે. અને તેના માલની માંગ ઘટી રહી છે.પરિણામે કંપનીની કમાણી અને ડિવિડંડ પણ વાર્ષિક 5%ના દરે ઘટી રહ્યા છે. જો પાછ્લા વર્ષનુ ડિવિડંડ રૂ. 15 હોય અને વળતરનો જરૂરી દર 18% હોય તો ઈક્વિટી શેરની ચાલુ કિંમત કેટલી હશે?

બ) યોગી લિ. મજુરો દ્વારા વસ્તુઓનું ઉત્પાદન કરે છે. અને તેને બદલે નવું મશીન નાખવાનું વિચારે છે. તેને માટે બે વિકલ્પ છે. યંત્ર "X" અને યંત્ર "Y". નીચેની માહિતી પરથી નફાકારકતા દર્શાવતું પત્રક તૈયાર કરો. તેમજ પરત આપ સમય શોધો. કરવેરા ધ્યાનમાં લેવા નહિ.

વિગત	યંત્ર "X"	યંત્ર "Y"
યંત્રનું અંદાજીત આયુષ્ય	4 વર્ષ	5 વર્ષ
યંત્રની કિંમત	રૂ. 90,000	રૂ. 1,80,000
ભંગારમાં અંદાજીત બચત	રૂ. 5,000	રૂ. 8,000
પ્રત્યક્ષ મજુરીમાં અંદાજીત બચત	રૂ. 60,000	રૂ. 80,000
જાળવણીનો વધારાનો અંદાજીત ખર્ચ	રૂ. 8,000	રૂ. 10,000
દેખરેખનો વધારાનો ખર્ચ	રૂ. 12,000	રૂ. 18,000

ક) હિતાર્થ લિ.ની માહિતી નીચે મુજબ છે :
સ્થિર ખર્ચ - રૂ.90,000
સમતુટ બિંદુએ એકમો - 3000
વેચાણ એકમો - 8000
જો એકમ દીઠ વેચાણ કિંમત રૂ.90 હોય તો એકમ દીઠ ચલિત ખર્ચ અને નફાની રકમ શોધો.

ડ) સમજાવો : વૈકલ્પિક પડતર.

પ્ર-2. સમીરા લિ. નું મૂડી માળખું નીચે મુજબ છે. **15**

ઈક્વિટી શેર મૂડી (રૂ. 10) ....રૂ. 15,00,000
11% ના પ્રેફરન્સ શેર (રૂ. 100) ....રૂ. 1,00,000
જાળવી રાખેલી કમાણી ....રૂ. 20,00,000
13.5% ના ડીબેન્ચર (રૂ. 100) ....રૂ. 10,00,000
15% ની મુદતી લોન..રૂ. 12,50,000

હવે પછીના વર્ષનું અપેક્ષિત ડીવિડન્ડ શેર દીઠ રૂ. 3.60 છે. ડીવિડન્ડ વૃદ્ધિનો દર 7% અને ઈક્વિટી શેરની બજાર કિંમત રૂ.40 છે.

11% નાં પ્રેફરન્સ શેર જે 10 વર્ષ પછી પરત કરવાના છે જેની હાલમાં બજાર કિંમત રૂ. 75 છે.

13.5%ના ડિબેંચર 6 (છ) વર્ષ પછી પરત કરવાના છે, તેની બજાર કિંમત રૂ.80 છે, કોર્પોરેટ ટેક્ષ 40%.

ગણતરી કરો :-

અ) ચોપડે અને બજાર મૂલ્યને આધારે ભારિત સરેરાશ મૂડી પડતર.

બ) કંપની હવે પછીના વર્ષમાં રૂ.10,00,000 ઊભા કરવા માંગે છે જે તે નીચે પ્રમાણે મેળવશે.

1) નાણા ઈક્વિટી અને દેવા દ્વારા સરખા પ્રમાણમાં ઊભા કરવા.
૨) કંપની રૂ. 1,50,000 જાળવી રાખેલી કમાણી દ્વારા મેળવશે.
3) વધારાના ઈક્વિટી શેર બહાર પાડવા ઈક્વિટી શેરની કિંમત રૂ. 32 લેખે બજારમાં સ્થિર થશે.
4) ઊછીની મૂડી દ્વારા મેળવેલ નાણાની પડતર
પ્રથમ રૂ.2,50,000 સુધી-15% તેમજ અન્ય વધારાના રૂ. 2,50,000 માટે-16% રહેશે.
વધારાના નાણા ઊભા કર્યા બાદ મૂડીની ભારિત મૂડી પડતર શોધો.

અથવા

પ્ર-2. વિજય કંપની લિ. ના તા. 31-3-2023ના રોજના પાકા સરવૈયામાં લાંબા ગાળાના નાણાકીય સાધનો નીચે મુજબ દર્શાવવામાં આવ્યા છે. **15**

ઈક્વિટી શેરમૂડી ....રૂ. 15,00,000
અનામત અને વધારો.......................................રૂ. 10,00,000
12%ના પ્રેફરન્સ શેરો.. રૂ. 5,00,000
15%ના ડિબેંચર્સ..રૂ.20,00,000

વિજય કંપની લિ. ના વિવિધ ભંડોળોની વ્યક્તિગત મૂડી પડતર તથા 31-3-2023 ના રોજ પુરા થતા વર્ષ દરમ્યાન જુદી જુદી જામીનગીરીઓના સરેરાશ બજાર ભાવની વિગતો નીચે પ્રમાણે છે.

વિજય કંપની લિ. ને 60% કરવેરાનો દર લાગુ પડે છે :

	ભંડોળ	વ્યક્તિગત મૂડી	બજાર ભાવ
i)	ઈક્વિટી શેર	25%	રૂ. 40 (દરેક રૂ. 10)
ii)	અનામત વધારો	22%	-
iii)	12% ના પ્રેફરન્સ શેર	12%	રૂ. 80 (દરેક રૂ. 100)
iv)	15% ના ડિબેંચર્સ	6%	રૂ. 80 (દરેક રૂ. 100)

મૂડી પડતરની ગણતરી દર્શાવો :

અ) ચોપડે મુલ્યભારના આધારે ભારિત સરેરાશ મૂડી પડતર.

બ) બજાર મૂલ્યભારના આધારે ભારિત સરેરાશ મૂડી પડતર.

પ્ર-3. હર્ષિલ કંપની ત્રણ વસ્તુઓનું ઉત્પાદન કરે છે. વાર્ષિક પડતરની વિગતો નીચે મુજબ છે. **15**

વિગતો	વસ્તુઓ		
	એક્સ રૂ.	વાય રૂ.	ઝેડ રૂ.
(1) વેચાણ	6,00,000	10,00,000	7,00,000
(2) માલસામગ્રી પડતર	3,00,000	4,00,000	3,20,000
(3) પ્રત્યક્ષ મજૂરી ખર્ચા	80,000	1,20,000	1,00,000
(4) ચલિત પરોક્ષ ખર્ચા	40,000	60,000	80,000
(5) સ્થિર પરોક્ષ ખર્ચા	80,000	50,000	70,000

ઉચ્ચ ગુણવત્તાવાળો માલ ત્રણેય વસ્તુમાં વપરાયો છે. તે માલ યુ.એસ.એ. પાસેથી કંપની આયાત કરી મેળવે છે. ત્રણેય વસ્તુમાં માલનો ઉપયોગ કિલોગ્રામમાં નીચે મુજબ કરવામાં આવે છે :

વસ્તુનું નામ	વપરાશ (કિલોગ્રામ)
એક્સ	3,000
વાય	6,000
ઝેડ	4,000

માલસામાન એ મર્યાદિત પરિબળ છે. માલસામાન તમામ વસ્તુઓ માટે સામાન્ય છે. તમારે ઉત્પાદન અને વેચાણનું ઈષ્ટતમ ઉત્પાદન (વસ્તુ) મિશ્રણ તૈયાર કરવાનું છે તે માટે -

1) બજેટ મુજબ નફો દર્શાવતું પત્રક અને
2) ઈષ્ટ અને ઉત્તમ નફાવાળી ગમે તે બે વસ્તુઓનો નફો દર્શાવતું પત્રક બનાવો.

અથવા

પ્ર-3. રવિછાયા કંપની લિ. એક જ પ્રકારના કાચા માલમાંથી A, B અને C નામની વસ્તુઓનું ઉત્પાદન કરે છે. કાચા માલનો પુરવઠો માર્યાદિત છે. ઉત્પાદન અંગે કેટલીક માહિતી નીચે પ્રમાણે છે. **15**

વિગતો	A	B	C
વાર્ષિક મહત્તમ ઉત્પાદન એકમો	4,000	5,000	3,000
એકમદીઠ વેચાણકિંમત (રૂપિયા)	250	200	300
નફા-જથ્થા ગુણોત્તર ટકાવારી	20%	25%	30%
કુલ ચલિત ખર્ચમાં કાચા માલના ખર્ચની ટકાવારી	42%	60%	60%

કારખાનાના વાર્ષિક સ્થિર પરોક્ષ ખર્ચ રૂ. 1,50,000 અને વાર્ષિક વહીવટ વેચાણ સ્થિર પરોક્ષ ખર્ચ રૂ. 1,70,000 છે. એક કિલો કાચા માલની પડતર રૂ. 6 છે. ઉત્પાદન માટે વાર્ષિક 1,58,000 કિલોનો વધુમાં વધુ પુરવઠો પ્રાપ્ય છે.

મહત્તમ નફા માટે શ્રેષ્ઠ ઉત્પાદન મિશ્રણ નક્કી કરો. નક્કી કરેલ ઉત્પાદન મિશ્રણ નફાનો અંદાજ શોધો.

પ્ર-4. કાશી લિ.નીચેની માહિતી પૂરી પાડે છે. **15**

એકમ દીઠ વે. કિ.	400 રૂ.
એકમ દીઠ ચલિત પડતર	320 રૂ.
કુલ સ્થિર ખર્ચ	રૂ. 3 કરોડ
વેચાણ એકમો	5,00,000

નીચે પ્રમાણેના ફેરફાર કર્યા પછી દરેક સ્થિતિમાં નફાની ગણતરી કરો.

1) વે.કિ.માં 20% નો વધારો થાય.
2) ચલિત ખર્ચમાં રૂ. 20 નો વધારો થાય.
3) સ્થિર ખર્ચમાં રૂ. 40,00,000 નો વધારો થાય
4) સ્થિર ખર્ચમાં 10%નો ઘટાડો થાય.
5) વેચાણ જથ્થામાં 10%નો વધારો થાય
6) વેચાણ જથ્થામાં 20% નો ઘટાડો થાય.
7) વે.કિ.માં 10% નો ઘટાડો થાય અને વેચાણ જથ્થામાં 10%નો વધારો થાય.

અથવા

પ્ર-4. વિશ્વમ લિ.ની નીચેની માહિતી મળી છે. **15**

વેચાણ - રૂ. 1,60,000
સ્થિર ખર્ચ - રૂ. 6,00,000
ચલિત ખર્ચ - રૂ. 64,000

ગણતરી કરો :

1) નફા-જથ્થા ગુણોત્તર
2) સમતુષ્ટ બિંદુ
3) રૂ. 6,00,000 નો નફો કમાવવા માટે વેચાણ
4) રૂ. 10,00,000 નાં વેચાણે નફો
5) રૂ. 12,50,000નાં વેચાણે સલામતી ગાળો
6) રૂ. 12,00,000 નાં નફાએ સલામતી ગાળો
7) જો વેચાણ કિંમત અને ચલિત ખર્ચમાં અનુક્રમે 20% અને 10% નો વધારો થાય તો નવો નફા-જથ્થા ગુણોત્તર અને નવું સમતુટ બિંદુ શોધો.

પ્ર-5. બાટા લિ. કંપની નવા મૂડી રોકાણ અંગેનાં બે પ્રસ્તાવ તપાસે છે. પ્રસ્તાવ અંગેની માહિતી નીચે મુજબ છે. **15**

વિગત	**પ્રસ્તાવ - અ**	**પ્રસ્તાવ - બ**
રોકડ ખર્ચ	રૂ. 60,000	રૂ. 75,000
ભંગાર કિંમત	શૂન્ય	શૂન્ય
અંદાજીત આયુષ્ય	4 વર્ષ	5 વર્ષ
ઘસારો	સીધી લીટીની પધ્ધતિએ	સીધી લીટીની પધ્ધતિએ
કોર્પોરેટ આવક વેરો	50%	50%
રોકાણ પર વળતરનો દર 10%	10%	10%

ઘસારો અને કરવેરા પહેલાની કમાણી :

વર્ષ	**પ્રસ્તાવ-અ**	**વર્ષ પ્રસ્તાવ-બ**
1	રૂ. 18,000	રૂ. 21,000
2	રૂ. 21,000	રૂ. 24,000
3	રૂ. 24,000	રૂ. 27,000
4	રૂ. 33,000	રૂ. 33,000
5	-	રૂ. 30,000

નીચે જણાવેલ પધ્ધતિઓને આધારે તમે નાણાકીય દ્રષ્ટિએ કયો પ્રસ્તાવ પસંદ કરશો?

1) ચોખ્ખું વર્તમાન મૂલ્યની પધ્ધતિ

૨) નફાકારકતાનો આંક

3) વટાવેલ પરત આપ પધ્ધતિ

10% નાં વટાવે રૂ.1 નું વર્તમાન મૂલ્ય :

વર્ષ	1	2	3	4	5
વર્તમાન મૂલ્ય	0.909	0.826	0.751	0.683	0.621

અથવા

પ્ર-5. એક રમકડાના ઉત્પાદક તેની ઉત્પાદનશક્તિ ના 60% એ 60,000 એકમોનું ઉત્પાદન કરે છે અને એકમદીઠ રૂ.15 લેખે તેનું વેચાણ કરીને રૂ.3 નો સરેરાશ નફો કમાય છે. **15**

તેની વેચાણ પડતર નીચે મુજબ છે :

પ્રત્યક્ષ માલસામાન .... રૂ. 4

પ્રત્યક્ષ મજૂરી .... રૂ. 1

કારખાનાના શીરોપારી ખર્ચ .... રૂ. 6 (50% સ્થિર)

વેચાણના શીરોપારી ખર્ચ............................... રૂ. 1 (25% ચલિત)

વર્ષ દરમિયાન તે આટલી જ સંખ્યામાં ઉત્પાદન કરવા માંગે છે, પરંતુ તેની ધારણા એ છે કે -

અ) તેની સ્થિર પડતરમાં 10% નો વધારો થશે.

બ) પ્રત્યક્ષ મજૂરી દરમાં 20% નો વધારો થશે.

ક) પ્રત્યક્ષ માલસામાનના ભાવમાં 5% નો વધારો થશે.

ડ) વેચાણ કિંમતમાં વધારો કરી શકશે નહિ.

આ સંજોગોમાં તેને તેની ઉત્પાદશક્તિના વધારાના 20% માટે નિકાસ ઓર્ડર મળ્યો છે. જો ઉત્પાદકે સમગ્ર રીતે રૂ. 1,83,500 નો નફો કમાવવો હોય તો તેણે આ ઓર્ડર માટે લઘુતમ કિંમત કેટલી કહેવી જોઈએ? સ્થિર ખર્ચ હાલના ઉત્પાદનમાંથી વસુલ થાય છે એમ માની લો.

પ્ર-6. **ટૂંક નોંધ લખો (કોઈ પણ ચાર)** **20**

1) નાણાનું સમય મૂલ્ય.

2) કોર્પોરેટ સામાજિક જવાબદારીનાં સંદર્ભમાં કંપની એક્ટ 2013ની જોગવાઈ.

3) વ્યવસ્થિત જોખમ અને અવ્યવસ્થિત જોખમ.

4) રાખી મુકેલ કમાણીની મૂડી પડતર.

5) ''ખરીદવું કે બનાવવું'' અંગેનો નિર્ણય.

6) મૂડી બજેટનું મહત્વ.

7) કિંમત નીતિને અસર કરતા પરિબળો.

8) તફાવત પડતર પધ્ધતિ - વિશેષતા અને તેના ઉપયોગ.

ENGLISH VERSION

Q-1. Answer the following question: **20**

A) Amisha Co.Ltd. faces a slack business and demand for it's product is declining. Consequently, company's earning and it's dividend also are declining at the rate of 5% per annum. If dividend paid during last year was Rs.15 and the required rate of return is 18%, what will be current market price of equity share?

B) Yogi Ltd. is producing articles mostly on hand labour and is considering to replace it by a new machine. There are two alternative models "X" and "Y" of the new machine. Prepare a statement of profitability showing the pay-back period from the following information. Ignore taxation

Particulars	Machine "X"	Machine "Y"
Estimated life of machine	4 years	5 years
Cost of machine	Rs. 90,000	Rs. 1,80,000
Estimated saving in scrap	Rs. 5,000	Rs. 8,000
Estimated saving in direct wages	Rs. 60,000	Rs. 80,000
Additional cost of maintenance	Rs. 8,000	Rs. 10,000
Additional cost of supervision	Rs. 12,000	Rs. 18,000

C) Hitarth Ltd. Provide the following information:
Fixed expenses – Rs. 90,000
Units at BEP level – 3000
Sales units – 8000

If per unit selling price is Rs. 90 than find out the amount of per unit Variable expenses and Profit.

D) Explain: Opportunity Cost

Q-2. Capital structure of Samira Ltd. is as follows: **15**

Equity share capital (Rs.10) 15,00,000
11% Preference shares capital (Rs.100) 1,00,000
Retained earnings 20,00,000
13.5% Debentures (Rs.100) 10,00,000
15% Term loan 12,50,000

Expected dividend for the next year is Rs.3.60 per share, dividend growth rate is 7% and market price of equity share is Rs. 40.

11% Preference redeemable after 10 (ten) years, market price Rs.75

13.5% Debentures redeemable after 6 (six) year, market price Rs.80

Corporate tax - 40%

A) Compute weighted average, cost of capital based on book value and market value.

B) Company wishes to raise Rs. 10,00,000 in the next year as follows:
1) Debt and equity, equally
2) Rs. 1,50,000 from retained earnings.
3) After issuing new equity share price of equity share will be stable at Rs. 32 in the market.

4) Cost of debt:
First Rs. 2,50,000 – 15%
Additional Rs. 2,50,000 – 16%

Find out weighted average cost of capital after additional finance.

OR

Q-2. In a balance sheet of Vijay Co. Ltd. as on 31st March, 2023 the long term sources of funds are shown as below. **15**

Equity share capital 15,00,000
Reserves and Surplus. 10,00,000
12% Preference shares 5,00,000
15% Debentures 20,00,000

An individual cost of capital and the market value of these various securities of the company for the year ended on 31st March, 2023 are as under:

Tax rate applicable to the company is at 60%

	Funds	Individual cost of capital	Market Value
i)	Equity share	25%	Rs.40 (each of Rs.10)
ii)	Reserves and Surplus	22%	–
iii)	12% Preference shares	12%	Rs.80 (each of Rs.100)
iv)	15% Debentures	6%	Rs.80 (each of Rs.100)

Determine the weighted average cost of capital using:
a) Book value weights
b) Market value weights

Q-3. Harshil company manufactures three products. The details of the annual cost are as follows: **15**

Particualrs	Products		
	X (Rs.)	Y (Rs.)	Z (Rs.)
(1) Sales	6,00,000	10,00,000	7,00,000
(2) Material cost	3,00,000	4,00,000	3,20,000
(3) Direct labour expenses	80,000	1,20,000	1,00,000
(4) Variable overhead	40,000	60,000	80,000
(5) Fixed overhead	80,000	50,000	70,000

High quality material are used in all the three products. The company imports the goods from U.S.A. In all the three products, the material used in kilograms is as follows:

Product Name	Material used (in kilograms)
X	3,000
Y	6,000
Z	4,000

Materials are the limiting factor. Materials are common for all products. You have to prepare the optimal product mix of production and sales. For that prepare -

1) Profit statement as per budget
2) A statement showing the profits of any two products with optimum and excellent profits.

OR

Q-3. Ravichhaya Co. Ltd. manufactures product A, B and C from the same type of raw material. The supply of raw material is limited. Information about products is as under: **15**

Particulars	A	B	C
Annual maximum production units	4,000	5,000	3,000
Selling price per unit (Rs.)	250	200	300
Profit volume ratio (%)	20%	25%	30%
Percentage of raw material cost to total variable cost	42%	60%	60%

Factory fixed overhead (Annually) is Rs.1,50,000 and administrative sales fixed overhead(annually) is Rs. 1,70,000. Cost of raw material (per kilogram) is Rs.6. A maximum annual supply of 1,58,000 kg. is available for production.

From the above information determine the best product mix for maximum profit and also find an estimate of the fixed product mix profit.

Q-4. Kashi Ltd. provide the following information: **15**

Per unit Selling price -	Rs. 400
Per unit Variable cost	Rs. 320
Fixed cost	Rs. 3 Crore
Sales Volume	5,00,000 units

Calculate the profit in each position after making the following changes.

1) 20% increase in selling price
2) Increase Rs.20 in variable cost
3) Increase of Rs.40,00,000 in fixed cost.
4) Decrease of 10% in fixed cost.
5) 10% Increase in sales volume
6) 20% decrease in sales volume
7) 10% decrease in selling price and 10% increase in sales volume

OR

Q-4. Vishwam Ltd. provide the following information: **15**

Sales – Rs. 1,60,000
Fixed Cost – Rs. 6,00,000
Variable Cost – Rs. 64,000

Calculate:

1) Profit Volume Ratio.
2) Break Even Point.
3) The sales required to earn a profit of Rs.6,00,000.

4) The amount of profit when sales is Rs. 10,00,000.
5) The Margin of Safety if total sales are Rs. 12,50,000.
6) The Margin of Safety if Profit is Rs. 12,00,000
7) If selling price and variable cost is increase by 20% and 10% respectively, then calculate new Profit Volume Ratio and new Break Even Point.

Q-5. Bata Ltd.Co. investigates two proposals for new investment. Information about the proposal are as under: **15**

Particulars	Proposal – A	Proposal – B
Cash expenses (Rs.)	Rs. 60,000	Rs. 75,000
Scrap value	Zero	Zero
Expected life	4 years	5 years
Depreciation	Straight line method	Straight line method
Corporate tax	50%	50%
Return on investment	10%	10%

Inflows before depreciation and tax:

Year	Proposal- A (Rs.)	Proposal- B (Rs.)
1	18,000	21,000
2	21,000	24,000
3	24,000	27,000
4	33,000	33,000
5	–	30,000

On the basis of financial point of view, which proposal will you select by using different methods mentioned below:
1) Net present value method
2) Profitability index method
3) Discounted pay-back period method

Present value of Rs.1 on the discount rate of 10% is under:

Year	1	2	3	4	5
Present value	0.909	0.826	0.751	0.683	0.621

OR

Q-5. A toy manufacturer produces 60,000 units at 60% of its production capacity. An average profit of Rs.3 is earned by selling a toy at Rs. 15 per unit. **15**
The cost per unit is as follows:

Direct material.. Rs. 4
Direct Labour .... Rs. 1
Factory overhead.. Rs. 6 (50% Fixed)
Sales overhead.. Rs. 1 (25% variable)

They are eager to produce the same number of production during the current year. But expect,
1) Their fixed cost will increase by 10%
2) The direct labour rate will increase by 20%

3) The price of direct material will increase by 5%

4) There will be no increase in the selling price.

Under these circumstances, they receive an order for an additional 20% capacity, what amount would you recommend as minimum price per unit to accept an order that guarantees a gross profit of Rs. 1,83,500? Assume fixed costs are recovered from existing production.

Q-6. Write short note (any four) 20

1) Time value of money.
2) Provision of Company Act 2013 in respect of Corporate social responsibility.
3) Systematic risk and unsystematic risk.
4) Cost of Retained Earnings.
5) Make or buy decision.
6) Importance of Capital Budgeting.
7) Factors affecting on product pricing.
8) Features and application of differential costing.